

5. Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitimi Odaklı Grup Rehberliği Çalışmasının Etkililiğinin İncelenmesi

Merve Çalık*

Özet

5. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmasının etkililiğini incelemek amacıyla hazırlanan nicel yaklaşımın deneysel desenlerinden zayıf deneysel tek grup ön test- son test deseni kullanılan bu çalışmada değerler eğitimi odaklı grup rehberliği oturumlarının grup üyeleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Sakarya'nın Erenler ilçesinde, bir devlet okulunda 5. Sınıfta öğrenim gören 10 kişilik bir deney grubundan oluşmaktadır. Çalışmada Beldağ, Özdemir ve Nalçacı (2016) tarafından geliştirilen Değerler Eğitimi Ölçeği deney grubuna uygulama öncesi ve sonrası ön test/son test olarak uygulanmıştır. Değerler Eğitimi Odaklı Grup Rehberliği Programı 10 oturumdan oluşan bir programdır. Verilerin analizinde deney grubunun ön test- son testleri arasındaki farkı belirlemek amacıyla, örneklem sayısının düşük olması nedeniyle parametrik olmayan testlerden Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi kullanılmıştır. Tek grup ön test-son test modelinde rastgele bir gruba bağımsız değişken uygulaması yapıldıktan sonra bu grubun ölçme aracından aldığı ön test-son test puanlarının aritmetik ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunursa bu sonucun uygulamanın etkili olduğu anlamına geldiği ifade edilmektedir. Araştırma sonucunda deney grubunun ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($z = -1,990$, $p = ,047$). Bir başka deyişle uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği programının etkili olduğu ve grup üyelerinin değer kazanımında olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilebilir. Araştırmanın bulguları ilgili literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Değerler Eğitimi, doğruluk, dürüstlük, hoşgörü, grup rehberliği

Analysis Of The Effectiveness Of The Values Education-Focused Group Guidance Study Applied To Grade 5 Students

Summary

In this study, in which weak experimental single-group pretest-posttest design, one of the experimental designs of the quantitative approach, which was prepared to examine the effectiveness of the values education-oriented group guidance study applied to 5th grade students, was used, the effect of group guidance sessions focused on values education on group members was examined. The study group of the research consists of an experimental group of 10 students studying in the 5th grade in a public school in Erenler district of Sakarya in the 2019-2020 academic year. In the study, the Values Education Scale developed by Beldağ, Özdemir and Nalçacı (2016) was applied to the experimental group as a pre-test/post-test before and after the experiment. Values Education Focused Group Guidance Program is a program consisting of 10 sessions. In order to determine the difference between the pre-test and post-tests of the experimental group in the analysis of the data, the Wilcoxon Signed Rank Test, which is one of the non-parametric tests, was used due to the low sample size. In the single-group pre-test-post-test model, after applying the independent variable to a random group, if there is a significant difference between the arithmetic mean of the pretest-posttest scores of this group from the measurement tool, it is stated that this result means that the application is effective. As a result of the research, it was determined that there was a significant difference between the pretest/posttest scores of the experimental group ($z = -1,990$, $p = ,047$). In other words, it can be stated that the applied values education focused group guidance program is effective and has a positive effect on the value acquisition of the group members. The findings of the study were discussed in the light of the relevant literature.

Keywords

Values Education, integrity, honesty, tolerance, group guidance

* Uzman Psikolojik Danışman, Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Ankara, TÜRKİYE, merve_pdr35@hotmail.com

1. Giriş

Değer bireyin davranışlarına yön veren; iyi ve güzel gibi istendik özellikleri simgeleyen ilke ve düşünceler olarak tanımlanmaktadır (Çengelci, 2010). Değerler eğitiminin tanımının ise değerler eğitiminde belirlenen hedeflere göre farklılık gösterebileceği ifade edilmektedir. Buna göre geleneksel bakış açısıyla değerler eğitimi toplumsal değerleri, ahlaki bireye kazandırma çabası şeklinde tanımlanabilirken; hümanist bakış açısıyla bireyin kendini gerçekleştirme sürecini destekleme olarak tanımlanabilmektedir (Meydan, 2012). Baysal (2013)'e göre ise değerler eğitimi, değerleri bireylere öğretmek için açık bir girişim olarak tanımlanmakta olup adalet, dürüstlük, öz eleştiri, sorumluluk, onurlu olmak, insana saygı, fedakârlık, yardımlaşma, hoşgörü, cesaret, sevgi, saygı, şefkat, iyilik, sabır ve merhamet gibi başlıca değerlerin eğitimde yer aldığını ifade etmektedir. Çakıroğlu (2013) değerlerin genellikle iç içe bulduklarını belirtmekte olup değerlerin bu iç içe yapısının onun birçok bağlamda incelenemesinden kaynaklı olabileceğini belirtmektedir.

Türkiye'de değer eğitiminin köklerinin Türklerin tarih sahnesinde yer alması kadar eski olduğu ifade edilmekte olup değerler eğitimi ile toplumsal kültürleri inşa ederek toplumunun devamlılığının sağlanabileceği ifade edilmektedir. Benzer şekilde toplumların kendi devamlılığını sağlayabilmesinde değerlerini nesilden nesile aktarmasının önem arz ettiği vurgulanmaktadır (Kahramanoğlu, 2019; s. 113) Dolayısıyla toplumların değerlerini sürdürebilmesinde aile ve eğitim kurumlarının önemli bir görevi bulunmaktadır (Tekke, 2019; s. 91). Buradan yola çıkılarak değerler eğitiminin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

- İyi karakterli bireyler yetiştirmek,
- Temel değerleri kazanmalarını sağlamak,
- Bireylerin kendilerine ve topluma faydalı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun bir şekilde elde etmelerini sağlamak,
- Bireylerin kazandıkları değerleri davranışla ifade etmelerine olanak sağlamak,
- Değerler eğitiminin evde ve okulda paralel bir şekilde ilerlemesini sağlamaktır (Baysal, 2013).

Günümüzde yaşanan en büyük problemlerden birinin insani değerleri içselleştirmiş ve sağlam bir karakter gelişimine sahip olan bireylerin azlığı olarak ifade edilmektedir. Bu durumun temel nedeninin ise bireylerin etkili bir karakter eğitiminden geçmemesi ve farklı kaynaklardan farklı mesajlar alarak hem kendi kültürünü hem de evrensel değerleri içselleştirmede zorluklar yaşaması olduğu belirtilmektedir. Bu sebeple karakter eğitiminin tüm dünyada çözülmesi gereken ortak bir problem olduğu ve dünya genelinde artan şiddet, zarar verme davranışlarının bu sorunun sonuçları olarak gösterildiği belirtilmektedir (Genç ve Barut 2019; s. 42). Benzer şekilde değer kavramının günümüzde en çok üzerinde durulan ve tartışılan kavramlardan biri olmasında özellikle ahlaki yozlaşma ve suçlardaki artış örnek olarak verilmektedir (Duran, 2019; s. 74). Dolayısıyla karakter ve değerler eğitiminin bu noktada önem kazandığı ifade edilebilir.

Literatür incelendiğinde, değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmaların genellikle farklı dersler kapsamında verilen değerler eğitiminin etkililiğini incelemeye yönelik çalışmalar (Katılmış, 2010; Kuter ve Kuter, 2012; Balci ve Yanpar Yelken, 2013; Girmen, 2013) ile öğrenci, öğretmen ve idareci görüşüne dayalı nitel araştırmalar (Aran ve Demirel, 2013; Çengelci, Hancı ve Karaduman, 2013; Erkuş ve Yazar, 2013; Fidan, 2009; Yiğittir ve Öcal, 2011) olduğu görülmekte olup müdahale çalışmalarının sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu araştırma da 5. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmasının etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

1.1. Problem Cümlesi

"5. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışması etkili midir?" sorusu bu çalışmanın genel problem cümlesini oluşturmaktadır

1.2. Araştırmanın Denencesi

Program sonrasında, deney grubu üyelerinin öntest değerler eğitimi puanlarıyla sontest değerler eğitimi puanları arasında, sontest lehine anlamlı bir fark olacaktır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın modeli

Araştırmada, nicel yaklaşımın deneysel desenlerinden zayıf deneysel tek grup ön test- son test deseni kullanılmıştır. Tek grup ön test-son test modelinde rastgele bir gruba bağımsız değişken uygulaması yapıldıktan sonra bu grubun ölçme aracından aldığı ön test-son test puanlarının aritmetik ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunursa bu sonucun uygulamanın etkili olduğu anlamına geldiği ifade edilmektedir (Karasar, 2008). Bu modelin simgesel görünüşü şu şekildedir (Büyüköztürk, 2012):

Şekil 1. Araştırma Modeli (Tek Grup Ön test-Son test Modeli)

Grup	Ön test	İşlem	Son test
G	O1	X	O2

G, işlem yapılan tek grup; O1, deney grubunun ön test sonucu; X deneysel işlem; O2 deney grubunun son test sonucudur (Büyüköztürk, 2012). Bu çalışmada değerler eğitimi ölçeği ön test olarak uygulandıktan sonra değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışması yapılmış ve uygulama bitiminde aynı ölçek tekrar son test olarak uygulanmıştır. Ardından da iki ölçüme de elde edilen değerler eğitimi ölçek puanlarının arasında anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir.

2.2. Örneklem

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Sakarya'nın Erenler ilçesinde 5. Sınıfta öğrenim görmekte olan 10 kişilik bir deney grubu oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 10-11 arasında değişmekte olup katılımcıların %50'sini kız, %50'sini de erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma Sakarya'nın Erenler ilçesindeki bir devlet okulunda Ekim ve Kasım aylarında haftada 2 gün 45 dakika olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan katılımcıların belirlenmesi amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi içerisinde bulunan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem araştırmaya dahil olacak katılımcıların seçiminde gönüllülük esasına dayalı olarak en yakındaki bireyleri örnekleme dahil etme şeklinde ifade edilmektedir (Özbaşı, 2019). Çalışma grubunun işleme ve dışlama kriterleri belirlenirken işleme kriterleri normal düzeyde, araştırmaya katılmaya gönüllü bireyler, dışlama kriterleri ise özel gereksinime ihtiyacı olan bireyler ve davranış problemleri olan bireyler olarak belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak "değerler eğitimi ölçeği" kullanılmıştır.

2.3.1. Değerler eğitimi ölçeği

Değerler eğitimi ölçeği Beldağ, Özdemir ve Nalçacı (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 30'u olumlu, 5'i ise olumsuz toplam 35 maddeden ve yedi alt boyuttan (Farklılıklara saygı, vatanseverlik, estetik, dürüstlük, bilimsellik, adil olma ve barış) oluşmaktadır. Ölçek (1. Kesinlikle katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5. Tamamen Katılıyorum) şeklinde 5'li likert şeklindedir. Geliştirilen ölçeğin geçerlik çalışmasını yapmak için ölçeğin kapsam ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Ölçeğin toplam güvenirlik değerinin hesaplanmasında kullanılan Cronbach alpha değeri 0.88 olarak bulunmuştur.

2.4. Değerler Eğitimi Odaklı Grup Rehberliği Programı

2.4.1. Programın genel tanıtımı

Değerler eğitimi odaklı grup rehberliği programı resim, şiir, bulmaca, atasözü, röportaj ve cümle tamamlama gibi etkinliklerden oluşan 10 oturumluk bir programdır. Program hazırlanırken değerler eğitimine yönelik etkinliklerin yer aldığı çeşitli web sitelerinden yararlanılmıştır. Bu programla 5. Sınıf öğrencilerine değerlerin kazandırılması amaçlanmıştır. Bu oturumların amaçları ve oturumlarda yapılanlar etkinliklere ilişkin bilgiler şu şekildedir:

1. Oturum: Bu oturumda grup kurallarının oluşturulması, grubun amaçlarının ifade edilmesi amaçlanmıştır. Ardından değerler eğitimiyle ilgili genel bir etkinlik yapılarak değerlere giriş yapılmıştır. Bu etkinliğe göre grup üyelerinden "sevgi, aile, paylaşma, sadakat, saygı, yardımsever, merhamet" kelimelerinin karışık olarak yer aldığı tablodan bulup boyamaları ve ardından bu kelimelerin içinde geçtiği cümleler kurmaları istenmiştir.

2. Oturum: Grup üyelerine barış deyince akıllarına ne geldiği sorulur. Barış olmasaydı dünya nasıl olurdu? diye sorulur. Ardından herkes barış içinde yaşasaydı dünya nasıl olurdu? diye sorulur. Sonrasında Atatürk'ün "yurtta barış, dünyada barış" sözünün ne anlama geldiği grup üyelerine sorulur ve fikirleri alınır. Ardından barışı anlatan bir şiir okunur ve grup üyelerinden bu şiiri anlatan bir resim yapmaları istenir.

3. Oturum: Bu oturumda "doğruluk-dürüstlük" değerlerine yönelik etkinlikler yapılmıştır. Buna göre üyelerden karışık olarak verilen atasözlerinden birbiriyle zıt anlamlı olan atasözlerini eşleştirmeleri ve olumlu-olumsuz anlamlar taşıyan atasözlerini -numaralarından yararlanarak- gruplandırılmaları istenmiştir.

4. Oturum: Bu oturumda "alçakgönüllülük" değerine ilişkin olarak "röportaj" etkinliği yapılmıştır. Bu etkinliğe göre katılımcılara "alçakgönüllülüğe yönelik soruların yer aldığı çalışma kağıdındaki soruları başkası sizinle röportaj yapıyormuşçasına cevaplayın" yönergesi verilir. Sorular cevaplandıktan sonra grup üyelerinden cevaplarını paylaşmaları istenir.

5. Oturum: Bu oturumda "Saygı" değeriyle ilgili etkinlikler yapılmıştır. İlk etkinlik olarak "saygı terimleri" etkinliği kapsamında bulmaca etkinliği yapılmıştır. İkinci etkinlik olarak "Saygı duyuyorum, çünkü..." etkinliği için de "öğretmen, aile, yaşlı, arkadaşına saygı duyuyorum, çünkü..." şeklinde cümle tamamlama çalışma kağıtları grup üyelerine dağıtılır. Cümleleri tamamlamaları ve ardından paylaşım yapmaları istenir.

6. Oturum: Bu oturumda "fedakarlık" değeri ile ilgili etkinlikler yapılmıştır. Buna göre grup üyelerine fedakarlıkla ilgili örnek bir metin verilerek "siz bu kişinin yerinde olsaydınız ne yapardınız?" şeklinde soruların ve durumların yer aldığı çalışma kağıdı verilerek doldurmaları istenir.

7. Oturum: Bu oturumda "arkadaşlık" değeri ile ilgili etkinlikler yapılmıştır. İlk etkinlik olarak "arkadaşım olmasaydı neler yaşardım?" sorusunu düşünerek onlara dağıtılan düşünce balonlarına yazmaları istenir. İkinci olarak dostlukla ilgili verilen kelimelerin olduğu bulmaca sayfası içerisinde bulmaları ve renklendirmeleri istenir. Ardından bu kelimelerle ilgili cümle kurmaları istenir.

8. Oturum: Bu oturumda "şefkat-merhamet" değerlerine ilişkin etkinlikler yapılmıştır. Buna göre üyelere "şefkat ve merhamet" çalışma kağıdı dağıtılarak "etkinlikleri kendi hayatınıza, duygu ve düşüncelerinize göre tamamlayınız" yönergesi verilmiştir.

9. Oturum: Bu oturumda "sorumluluk" değeriyle ilgili olarak etkinlikler yapılmıştır. İlk olarak üyelere evde ve okuldaki sorumluluklarının neler olduğu sorulmuş ve ardından üyelerin sorumlu olduğu davranışlarla ilgili resim çizmeleri istenmiştir. Ardından gönüllü olan üyeler paylaşımında bulunmuşlardır.

10. Oturum: Bu oturumda "doğaya saygı" etkinliği işlenmiştir. Buna göre üyelere çevre kirliliği ile ilgili fotoğraflar gösterilerek "bu resimde gördükleriniz sizce nelere sebep olabilir?" ve "siz bilim insanı olsaydınız bu görüntü karşısında nasıl bir çözüm üretirdiniz?" soruları sorularak üyelerden cevapları alınmıştır. Son oturum olduğu için üyelerle vedalaşma etkinlikleri yapılarak oturumlar sonlandırılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Hazırlanan değerler eğitimi grup rehberliği programı doğrultusunda uygulanan 10 oturumluk deneysel işlem sürecinden sonra ön test son test farklılıkları karşılaştırılmıştır. Çalışmanın deneysel aşamasından elde edilen veriler doğrultusunda, öğrencilerin deney öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin "Wilcoxon İşaretsiz Sıralar Testi" yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Grubun Sosyo-Demografik Yapısına İlişkin Değerler

Grubun sosyo-demografik yapısına ilişkin değerlere tablo 1'de yer verilmiştir:

Tablo 1. Deney Grubunun Cinsiyet Durumunun Frekans ve Yüzde Değerleri

Deney Grubu Cinsiyet	f	%
Kız	5	50,0
Erkek	5	50,0
Toplam	10	100

Tablo 1 incelendiğinde deney grubunu oluşturan katılımcıların %50'sinin kız, %50'sinin de erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

3.2. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Analizi Sonuçları

Değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmasına katılan öğrencilerin değerler eğitimi ölçeğinden aldıkları ön-test-son-test puanları arasındaki farkı belirlemeye yönelik Wilcoxon Signed Rank testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Deney Grubuna Uygulanan Değerler Eğitimi Ölçeği Toplam Puanı ile Ön Test- Son Test Puanlarına Yapılan Wilcoxon Analizi Sonuçları

Deney Grubu	Sıra İşaretleri	N	$X_{sıra}$	$\hat{\alpha}_{sıra}$	z	p
Ön Test / Son Test Değerlendirme Eğitimi Ölçeği	Negatif Sıra	2a	4	8	-1,990	,047*
	Pozitif Sıra	8b	5,88	47		
	Eşit	0c				
	Toplam	10				

* $p < .005$

$DE\hat{O}son\text{test} < DE\hat{O}ön\text{test}$

$DE\hat{O}son\text{test} > DE\hat{O}ön\text{test}$

$DE\hat{O}son\text{test} = DE\hat{O}ön\text{test}$

Deney grubuna uygulama öncesi ve sonrası uygulanan değerler eğitimi ölçeği ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmıştır. Tablo 2'de görüldüğü üzere deney grubunun ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($z = -1,990$, $p = ,047$, $p < .05$). Bir başka deyişle uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği programının etkili olduğu ve grup üyelerinin değer kazanımında olumlu etkiye sahip olduğu ifade edilebilir.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada, 5. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmasının etkililiği incelenmiştir. Araştırmanın temel amacı doğrultusunda deney grubu olarak belirlenen 10 kişiden oluşan 5. Sınıf öğrencilerinin değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmasına katıldıktan sonra değerler eğitimi ölçeği puan ortalamalarının yükseleceği hipotez olarak kabul edilmiştir. Deney grubuna uygulama öncesi ve sonrası uygulanan değerler eğitimi ölçeği ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi uygulanmış ve deney grubunun ön test/son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle uygulanan değerler eğitimi odaklı grup rehberliği programının etkili olduğu ve grup üyelerinin değer kazanımında olumlu etkiye sahip olduğu gözlemlenmiştir. Çalışma sonucunda elde edilen bu bulgulara dayanarak ortaokul düzeyinde yapılacak değerler eğitimine dayalı grup rehberliği çalışmalarının onların değer kazanımlarını arttıracaklarını ortaya koyması açısından önem arz etmektedir.

Alanyazında grup rehberliği çalışmaları kullanılarak yapılan değerler eğitimi çalışmalarının sınırlı olması elde ettiğimiz sonuçları karşılaştırmamızı sınırlamaktadır. Bu çalışmalardan Izgar ve Beyhan (2013) ilköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisini incelemiş ve uygulanan değerler eğitimi programı ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin bağımsızlık, insan onuruna saygı, arkadaşlık, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk, adalet, çeşitlilik, gizlilik ve çevreye saygı alt boyutlarındaki demokratik tutum ve davranışlarını olumlu yönde değiştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Bir diğer araştırmada Samur (2011) değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimlerine etkisini incelediği araştırmasında uygulanan programın etkilerinin kalıcı olduğu ve değerler eğitimi programının çocukların sosyal duygusal gelişimlerini olumlu yönde desteklediği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Dilmaç (2007) ise bir grup fen lisesi öğrencisine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sinanmasına yönelik bir çalışması yapmış ve uygulanan programın, ortaöğretim öğrencilerinin değer edinim düzeylerinin gelişmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırma sonuçları incelendiğinde değerler eğitime yönelik yapılan çalışmaların insan onuruna saygı, arkadaşlık, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk, adalet, çevreye saygı, sosyal duygusal gelişim ve insani değerleri geliştirmede olumlu katkısı olduğu görülmektedir. Bu araştırmada da saygı, arkadaşlık, eşitlik, dürüstlük, sorumluluk ve çevreye saygı gibi değerler her oturumlarda ayrı ayrı ele alınmış ve araştırma sonucunda da anlamlı bir fark bulunmuştur. Dolayısıyla bu araştırma sonuçları ile araştırmamızın sonuçlarının tutarlılık gösterdiği ifade edilebilir.

Mak (2014) ilkokul öğrencileri için ahlak ve karakter eğitimi grup çalışmasını değerlendirdiği araştırmasında 10 kişiden oluşan dördüncü sınıf öğrencileri ile altı oturumluk bir grup çalışması gerçekleştirmiş olup araştırmada olumlu sosyal davranışlar geliştirmeyi ve ahlaki eğitimin önemini tanıtmayı amaçlamıştır. Grup oturumları pozitif psikoloji, Bandura'nın sosyal öğrenme teorisi, Kohlberg'in ahlaki gelişim modeli, Beck'in ahlaki eğitim ihtiyaçları teorisi ve Berkowitz'in sosyal etkileşim teorisine dayalı olarak hazırlanmıştır. Araştırmada nicel veriler olarak ön test ve son test sonuçları nitel olarak ödevler, gözlem ve geri bildirim formları kullanılmıştır. Grup çalışmasının etkinliklere dayalı olmasından dolayı üyelerin etkileşimi, ahlak eğitiminde önemli bir işlev görmüştür. Araştırma sonucunda tüm üyelerin takdir, minnet, saygı ve nezaketin önemini kavramalarının yanında bunları günlük yaşamlarında uygulamaya istekli oldukları gözlemlenmiştir. Benzer şekilde üyelerin grup çalışmasında diğer üyelerden ve grup deneyimlerinden uygun sosyal davranışlar geliştirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bir diğer araştırmada Lamberta (2004) ergenlere yönelik olarak terapötik rekreasyona dayalı bir değerler eğitimi çalışması gerçekleştirmiş ve araştırmaya çocuk psikiyatrisi merkezinde kalan 52 çocuk arasından 8 deney 8 kontrol grubu olmak üzere yaşları 12-18 arasında değişen 16 kişilik bir grup dahil olmuştur. Katılımcılara Rokeach Değer Anketi öntest ve sontest olarak uygulanmıştır. Araştırmada deney grubuna 4 oturumdan oluşan değerler eğitimi grup çalışması uygulanmış ve çalışmada 12 değer kazandırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda açık fikirlilik, dürüstlük, sosyal tanınırlık, sorumluluk ve barış değerleri ortalama fark puanlarında belirgin bir fark bulunmazken özgürlük değerinin ortalama fark puanlarında deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde ergenlere yönelik olarak terapötik rekreasyona dayalı bir değerler eğitimi çalışmasının açık fikirlilik, dürüstlük, sosyal tanınırlık, sorumluluk ve barış değerleri üzerinde anlamlı bir fark oluşturmaması bu araştırma sonuçları ile örtüşmemekteyken değerler eğitime yönelik grup çalışmalarının olumlu sosyal davranışlar geliştirme, ahlak eğitimi ve özgürlük değeri gibi değerler üzerinde etkili sonuçlar vermesi bu araştırmada da ele alınan değerlere yönelik olumlu sonuçların elde edilmesi sonuçlarıyla örtüşmektedir.

5. Öneriler

Ortaokul öğrencilerine değerler eğitimi kazandırmak amacıyla değerler eğitimi odaklı yapılacak grup rehberliği çalışmalara ihtiyaç olduğunun görülmesinden dolayı bu tür çalışmaların sayısı artırılabilir.

Bu çalışma başka örneklem gruplarında (okulöncesi, ilkokul gibi) da uygulanabilir.

Okul psikolojik danışma ve rehberlik servisleri değerler eğitimiyle ilgili öğrenci, öğretmen ve veli seminerleri verebilir, pano-bülten-broşür çalışmaları düzenleyebilir ve grup rehberliği çalışmaları yapabilir.

Ergenler üzerinde yapılacak değerler eğitimi odaklı grup rehberliği çalışmalarının empati, iletişim becerileri, atılganlık gibi farklı değişkenler üzerinde de etkileri incelenebilir.

Ebeveynlerin çocuklarına değerleri öğretmenlerine yönelik okullarda ya da okul dışında açılan kurslardaki aile eğitimlerine katılmaları yararlı olacaktır.

6. Kaynaklar

- Aran, Ö. C. ve Demirel, Ö. (2013). Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri. *Electronic Journal Of Social Sciences*, 12(46).
- Balci, F. A. ve Yanpar Yelken, T. (2013). İlköğretim sosyal bilgiler programında yer alan değerler ve değer eğitimi uygulamaları konusunda öğretmen görüşleri. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 14(1).
- Baysal, N. (2013). *Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitimi Uygulamalarının Öğretmenler Yönüyle Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Beldağ, A., Özdemir, Ü. ve Nalçacı, A. (2016). Yedinci sınıf sosyal bilgiler dersindeki değerlerin kazanılma düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (3), 1185-1199.
- Büyüköztürk, S. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çakıroğlu, A. E. (2013). *Değerler Eğitiminde Korku Kültürünün Etkisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çengelci, T., Hancı, B. ve Karaduman, H. (2013). Okul ortamında değerler eğitimi konusunda öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Değerler eğitimi dergisi*, 11(25), 33-56.
- Dilmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Duran, V. (2019). Değerler eğitimi açısından ahlak ve etik kavramları: İnsani-kültürel kalkınma sürecinde değer eğitimi. B. Özer (Ed.), *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s.74). Ankara: Pegem Akademi.
- Erkuş, S. ve Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 196-211.
- Fidan, N. K. (2009). Öğretmen adaylarının değer öğretimine ilişkin görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Genç, A. ve Barut Y. (2019). Karakter eğitimi ve gelişimde aile, çevre ve okul. B. Özer (Ed.) *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s.42). Ankara: Pegem Akademi.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler eğitimi dergisi*, 11(25), 117-142.
- Izgar, G. ve Beyhan, Ö. (2013). İlköğretim okulu 8. sınıf öğrencilerine uygulanan değerler eğitimi programının demokratik tutum ve davranışlarına etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kirsehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 14(1), 195-213.
- Kahramanoğlu, R. (2019). Türk kültür tarihinde ve Türkiye'de değerler eğitimi. B. Özer (Ed.), *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s.113). Ankara: Pegem Akademi.
- Karasar, M. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuter, F. Ö. ve Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, (6), 75-94.
- Lamberta, G. C. (2004). *A values education intervention through therapeutic recreation for adolescents in a psychiatric setting* (Unpublished doctoral thesis). Walden University/Helat Services, Minneapolis.
- Mak, W. S. (2014). Evaluation of a moral and character education group for primary school students. *Discovery-SS student E-journal*, 3, 142-164.
- Meydan, H. (2012). *İlköğretim Okullarında Değerler ve Karakter Eğitimi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Özbaşı, D. (2019). Örneklem belirleme. Yılmaz, K. ve Arık, R. S. (Ed.). *Eğitimde araştırma yöntemleri içinde* (s. 124). Ankara: Pegem Akademi.
- Samur, A. Ö. (2011). *Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duyusal Gelişimlerine Etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tekke, M. (2019). Değerlerin tanımı ve sınıflandırılması: Milli-Manevi değerler ve evrensel değerler. B. Özer (Ed.), *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s.91). Ankara: Pegem Akademi.
- Yığıttir, S. ve Öcal, A. (2011). Lise tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2011(1), 117-124.